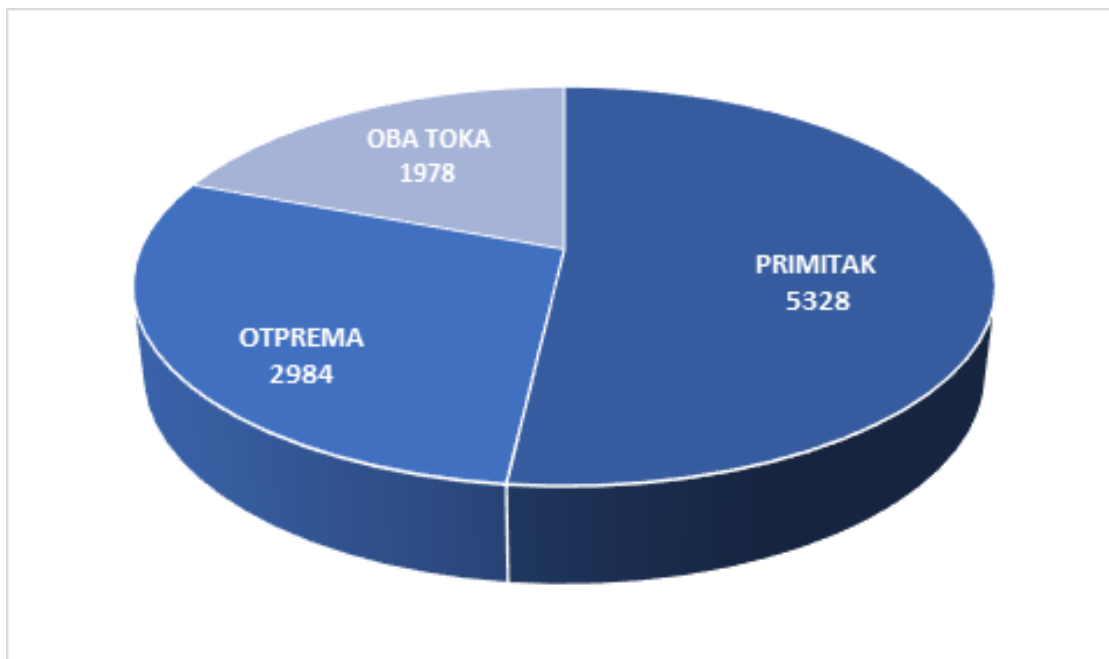

Modernizacija Intrastat istraživanja

Sustav prikupljanja podataka Europske unije (EU-a) o **robnoj razmjeni između država članica – Intrastat**, uveden je u siječnju 1993. zajedno s uvođenjem jedinstvenog tržišta, kada jedinstvene carinske deklaracije prestaju biti izvor podataka za statistiku robne razmjene s državama članicama EU-a. Podaci Intrastata zajedno s podacima Extrastata (robna razmjena s trećim zemljama) koriste se za sastavljanje platne bilance RH i izračun bruto domaćeg proizvoda (BDP-a), oblikovanje trgovinske politike, makroekonomske analize, analize tržišta i ostalih pokazatelja. Korisnici podataka jesu razne međunarodne i nacionalne institucije, domaći i strani poslovni subjekti te mnogi drugi.

Intrastat se smatra najvećim poslovnim istraživanjem u EU. U Republici Hrvatskoj je tijekom 2019. u Intrastat izvještavanju sudjelovao ukupno 6 381 poslovni subjekt, od čega je njih 5 328 izvještavalo za primitke, 2 984 za otpreme, a 1 978 imalo je obvezu izvještavanja za oba toka.

Slika 1 Broj poslovnih subjekata koji su u 2019. izvještavali za Intrastat u Republici Hrvatskoj

Od uvođenja Intrastata bilo je jasno da je obveza izvještavanja opterećenje za poduzeća. Stoga je sustav Intrastat prošao niz metodoloških izmjena i zakonodavnih dopuna u svojoj 20-godišnjoj povijesti. Međutim, izmjene nisu mijenjale njegova temeljna obilježja, nego su omogućile državama članicama da izuzmu mala poduzeća od obveze izvještavanja bez znatnijih promjena u kvaliteti podataka.

Unatoč provedenim izmjenama, Intrastat istraživanje je još uvijek znatno opterećenje za izvještajne jedinice te se radi smanjenja opterećenja izvještajnih jedinica već određeno vrijeme razmatraju dva alternativna pristupa: **povećanje pragova uključivanja i sustav jednog toka**. Eurostat, osim navedenog, zahtijeva od država članica dodatno rasterećenje izvještajnih jedinica **smanjenjem opsega prikupljenih podataka**.

1. Povećanje pragova uključivanja – glavni cilj ovog pristupa jest da se što više malih poduzeća izuzme od obveze izvještavanja za Intrastat. U ranijim fazama pojednostavljenja Intrastata smanjene su minimalne stope obuhvata s početnih 99% na trenutačnih 97% za otpreme i 93% za primitke. Ograničenje tog pristupa jest u tome što svako smanjenje obuhvata zahtijeva više procijenjenih podataka o neprikupljenoj trgovini. Taj pristup i dalje se razmatra na razini EU-a.

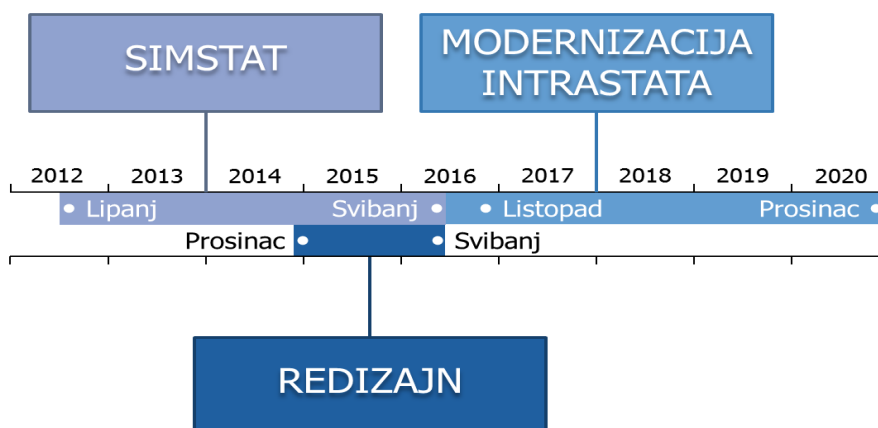
2. Sustav jednog toka – budući da ima manje poduzeća koja izvještavaju otpreme nego primitke, prijedlog ovog sustava temeljio se na prikupljanju podataka samo o otpremama, dok bi se drugi tok (primici) prikupljao putem zrcalne statistike s državom članicom partnerom. Međutim, unatoč znatnim mogućnostima smanjenja opterećenja, sustav jednog toka sadržava određene rizike i nedostatke koji nadilaze prednosti. Najvažniji je gubitak kontrole nad statistikom uvoza jer će je potpuno odrediti izvoz zemlje partnera. Dodatni nedostatak koji se javlja kod sustava jednog toka jest asimetrija zrcalne statistike između država članica, pri čemu bi uvođenje sustava jednog toka moglo imati znatan utjecaj na statistiku uvoza, vanjskotrgovinske bilance, platne bilance i BDP-a država članica.

3. Smanjenje opsega podataka koji se prikupljaju – za tu svrhu provedeno je na razini Europske unije istraživanje na izabranom skupu izvještajnih jedinica o razini opterećenja po pojedinim poljima Intrastat obrasca, odnosno podacima koji se prikupljaju. Većina poslovnih subjekata izjasnila se da je prikupljanje podataka o statističkoj vrijednosti veliko opterećenje te stoga Državni zavod za statistiku razmatra ukidanje prikupljanje podataka o statističkoj vrijednosti u oba toka.

Provedeni projekti i projekti u tijeku za svrhu modernizacije Intrastat istraživanja

Projekt SIMSTAT (2012. – 2016.)

Eurostat je 2012. donio prvi **prijedlog o razmjeni mikropodataka za tok otpreme između država članica**, kao odgovor na zahtjev Europskog Vijeća o modernizaciji sustava Intrastat radi smanjenja administrativnog opterećenja izvještajnih jedinica. Odbor za europski statistički sustav (ESSC) dogovorio je 24. svibnja 2012. glavna načela o razmjeni mikropodataka i odlučio pokrenuti **SIMSTAT** – pilot-projekt o razmjeni mikropodataka.

Slika 2 Projekti Eurostata za svrhu modernizacije Intrastat istraživanja

Pilot-projekt SIMSTAT uključivao je i tehničke i statističke aspekte razmjene mikropodataka između nacionalnih tijela država članica zaduženih za Intrastat istraživanje. Tehnički aspekti odnosili su se na uspostavu IT sustava razmjene, testiranje funkcionalnosti sustava, pouzdanosti, sigurnosti, integriteta, kao i mrežnog prometa i upravljanja velikim količinama podataka. Statistički aspekti bili su vezani za pravodobnost, točnost (obuhvat, procjene, revizije, povjerljivost, valjanost) i usporedivost razmijenjenih podataka s prikupljenim podacima na nacionalnoj razini.

Nakon uspješnog provođenja projekta SIMSTAT o razmjeni mikropodataka, ESSC je na sastanku održanom u svibnju 2016. utvrdio da su postignuti preduvjeti za uspostavu moderniziranog sustava za prikupljanje statistike robne razmjene unutar EU-a, koji se temelji na razmjeni mikropodataka.

2. Projekt Redizajn Intrastata (2014. – 2016.)

Strateški cilj projekta bio je pribaviti informacije za ESSC o novom obliku prikupljanja podataka robne razmjene između država članica. U sklopu projekta rađene su kvantitativne (sadašnji troškovi, potencijalni i sl.) i kvalitativne (SWOT) analize. Jedan od projektnih zadataka bio je procjena administrativnog opterećenja izvještajnih jedinica te je proveden upitnik na temelju kojeg se došlo do određenih zaključaka koji su polazišna osnova za modernizaciju.

3. Projekt Modernizacija Intrastata – razmjena mikropodataka (MDE) (2016. – 2020.)

Prije početka razmjene mikropodataka i njihova korištenja u državama članicama potrebno je uspostaviti zakonodavstvo – *Framework Regulation Integrating Business Statistics* – FRIBS, koje je u pripremi i predviđa se njegovo stupanje na snagu u siječnju 2022.

Ovaj pristup usvaja načelo prema kojem dostupni podaci unutar Europskoga statističkog sustava (ESS-a) ne moraju biti prikupljeni više od jedanput. Podaci o otpremama unutar država članica EU-a poslužiti će kao izvor podataka o primicima države članice partnera unutar EU-a.

Prednosti razmjene mikropodataka:

- smanjenje administrativnog opterećenja obveznika izvještavanja za Intrastat na strani primitaka
- jamstvo da su statistički podaci visoke kvalitete

Mikropodaci su, prema definiciji, povjerljivi, stoga je sigurnost podataka vrlo bitna prilikom njihove razmjene između država članica, a moraju biti i zaštićeni prilikom dostavljanja u Eurostat, u skladu s propisima Europske unije. Određen je skup pravila potrebnih za provjeru valjanosti podataka koji će se primjenjivati prilikom slanja mikropodataka kako bi se osigurala njihova što veća kvaliteta.

Razmjena mikropodataka omogućuje velikom broju poduzeća potpuno (u slučajevima u kojima određeno poduzeće ima obvezu izvještavanja za Intrastat samo za primitke) ili djelomično (u slučajevima gdje određeno poduzeće ima obvezu izvještavanja za Intrastat za oba toka) izuzeće od obveze izvještavanja. Budući da ima manje poduzeća na strani otprema nego na strani primitaka, sustav razmjene mikropodataka koji se temelji na prikupljanju samo otprema dovest će do znatnog smanjenja opterećenja izvještajnih jedinica.

Prikupljanje novih varijabli

Predloženo je da tijekom prikupljanja podataka o otpremama države članice dodatno prikupljaju PDV brojeve kupca/primatelja u državi članici primitaka te podatke o zemlji podrijetla robe.

Državni zavod za statistiku i Ministarstvo financija – Carinska uprava pripremaju se (tehnički, IT infrastruktura itd.) u skladu s preporukama Eurostata za prikupljanje novih varijabli koje će biti dobrovoljno dok FRIBS ne stupi na snagu.

Sva poduzeća koja su obveznici izvještavanja za Intrastat u Republici Hrvatskoj bit će pravodobno informirana o svim novostima vezanima za novi pristup prikupljanja podataka.

Sve informacije vezane za predviđene promjene bit će na internetskim stranicama Eurostata

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Intra-EU trade -
_exchange_of_micro-data#Intrastat_.E2.80.93_system_for_collecting_data_on_intra-
EU_trade_in_goods](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Intra-EU_trade_-_exchange_of_micro-data#Intrastat_.E2.80.93_system_for_collecting_data_on_intra-EU_trade_in_goods)